

Висновки. Визначені особливості формування, клінічної картини та перебігу посттравматичного стресового розладу слід враховувати при розробці диференційованих програм лікувально-реабілітаційної допомоги учасникам бойових дій.

Ключові слова: посттравматичний стресовий розлад, клінічні особливості, учасники бойових дій.

V. Ya. Pishel, M. Yu. Polyviana, K. V. Guzenko

CLINICAL POLYMORPHISM OF POST-TRAUMATIC STRESS DISORDERS AT PARTICIPANTS IN THE ATO
Ukrainian Research Institute of Social and Forensic Psychiatry and Substance Abuse Ministry of Health of Ukraine, Kyiv, Ukraine
v_pishel@yahoo.com

Background. Quantity of participants in the anti-terrorist operation (ATO) with post-traumatic stress disorder (PTSD), who need in medical-rehabilitation help, is grown in the last two years.

Objective. To determine clinical features of post-traumatic stress disorder at participants in the ATO.

Materials and methods. We examined 56 combatants with PTSD, who were hospitalized in the Ukrainian state medico-social center of war veterans. Middle age of patients is $35,11 \pm 0,95$. Symptoms severity was measure by the Scale Clinical Global Impression – CGI-S. The main methods of investigation were information-analytical, clinical-anamnestic, clinical-psychopathologic and statistical.

Results. Some risks factor of PTSD were determine: age more than 31 years, additional psycho-injuring events in usual life, low social-economic status. More significant items for emergence of PTSD are long-time and intensive participation in military operations, existence of wounds and physical injuries. PTSD characterized by wavy course, persuasive memories and nightmare with dreadful dreams about war. Most of patients had considerable psychological distress as strong anxiety, tension, irritability and confusion.

Conclusions. Identified features of formation, clinical symptoms and course of PTSD need to take into account during development of the differentiated programs of medico-rehabilitation help to participants of the anti-terrorist operation.

Keywords: PTSD, clinical features, combatans.

УДК 616.895.1-616.895.6

Н. Г. Пшук, О. О. Белов

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНОГО ПАТОМОРФОЗУ ЦИРКУЛЯРНИХ ДЕПРЕСИВНИХ РОЗЛАДІВ

Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова МОЗ України, м. Вінниця

oleksbelov@gmail.com

Актуальність. Депресивні розлади є однією з найактуальніших проблем сучасної психіатрії; їх соціальна та медична значущість зумовлена значною поширеністю та стійкою тенденцією до збільшення кількості депресивних розладів у популяції. Останніми десятиліттями увага дослідників фокусується на питаннях патоморфозу психічних розладів. У ряді досліджень виявлено ознаки вікового та гендерного патоморфозу депресивних розладів; водночас, актуальні питання соціально-демографічного патоморфозу залишаються нез'ясованими, що утруднює розробку диференційованих лікувальних та реабілітаційних заходів.

Мета роботи – дослідити особливості соціально-демографічного патоморфозу циркулярних депресивних розладів на сучасному етапі.

Матеріали та методи. Досліджено медичну документацію 403 хворих на циркулярні депресивні розлади, які зверталися за психіатричною допомогою до Вінницької обласної психоневрологічної лікарні ім. акад. О. І. Ющенка та Вінницької обласної психіатричної лікарні № 2 за період 1971–2016 рр. Критерієм включення у дослідження було встановлення клінічних діагнозів «маніакально-депресивний психоз», «депресивний епізод», «біполярний афективний розлад», «рекурентний депресивний розлад», «змішаний тривожний і депресивний розлад» відповідно до чинних на момент встановлення діагнозів діагностичних стандартів. Усього досліджено 106 хворих, у яких захворювання виникло у період з 1971 по 1990 рік, 198 хворих, у яких захворювання виникло у період з 1991 по 2010 рік, і 99 хворих, у яких захворювання виникло у період з 2011 по 2016 рік. Статистичний аналіз даних проводили з використанням непараметричного тесту Манна–Уїтні, точного критерію Фішера та критерію χ^2 Пірсона.

Результати. Було виявлено тенденцію до поступового зменшення віку дебюту захворювання: за період 1971–1990 рр. середній вік хворих склав $39,9 \pm 9,2$ роки, за період 1991–2010 рр. – $36,6 \pm 9,7$ років, за період 2011–2016 рр. – $34,5 \pm 12,3$ роки, тобто загальною тенденцією, крім більш раннього віку початку захворювання, є збільшення вікового діапазону дебюту депресивних розладів. Розбіжності є статистично значущими при порівнянні груп 1971–1990 рр. та 1991–2010 рр. ($p < 0,05$), 1971–1990 рр. та 2011–2016 рр. ($p < 0,01$), 1991–2010 рр. та 2011–2016 рр. ($p < 0,05$).

Аналіз гендерних особливостей патоморфозу циркулярних депресивних розладів виявив неоднозначні тенденції: якщо впродовж 1991–2010 років спостерігалось збільшення питомої ваги жінок (з 59,4 % до 70,2 %, $p < 0,05$), то за останні п'ять років виявлено незначне ($p > 0,05$) її зменшення (до 67,7 %).

Зміни у структурах освітнього рівня та соціального стану хворих відбувалися паралельно із загальносуспільними тенденціями, притаманними пострадянській добі: скороченням промислового виробництва, зменшенням зайнятих у аграрному секторі, збільшенням питомої ваги осіб з вищою освітою. Дослідження особливостей освітнього рівня виявило зменшення питомої ваги осіб з неповною середньою освітою: за період 1971–1990 рр. – 7,5 %, за період 1991–2010 рр. – 4,5 %, за період 2011–2016 рр. – 2,0 %; з повною середньою освітою: за період 1971–1990 рр. – 34,0 %, за період 1991–2010 рр. – 31,3 %, за період 2011–2016 рр. – 20,2 %, значущі розбіжності виявлені при порівнянні груп 1971–1990 рр. і 2011–2016 рр. ($p < 0,05$) та груп 1991–2010 рр. і 2011–2016 рр. ($p < 0,05$); та з професійно-технічною освітою: за період

1971–1990 рр. – 31,1 %, за період 1991–2010 рр. – 17,4 %, за період 2011–2016 рр. – 16,2 %, значуще відрізняються групи 1971–1990 рр. і 1991–2010 рр. ($p < 0,05$) та 1971–1990 рр. і 2011–2016 рр. ($p < 0,05$). Паралельно спостерігалось збільшення серед хворих питомої ваги осіб з середньою спеціальною освітою: за період 1971–1990 рр. – 9,4 %, за період 1991–2010 рр. – 12,6 %, за період 2011–2016 рр. – 18,2 %; з неповною вищою освітою: за період 1971–1990 рр. – 2,8 %, за період 1991–2010 рр. – 6,6 %, за період 2011–2016 рр. – 14,1 %, значущі відмінності виявлені при порівнянні групи 1971–1990 рр. з групою 2011–2016 рр. ($p < 0,01$) та групи 1991–2010 рр. з групою 2011–2016 рр. ($p < 0,05$); та з вищою освітою: за період 1971–1990 рр. – 15,2 %, за період 1991–2010 рр. – 27,3 %, за період 2011–2016 рр. – 29,3 %, значущі відмінності виявлені при порівнянні групи 1971–1990 рр. з групою 1991–2010 рр. ($p < 0,05$) та групи 1971–1990 рр. з групою 2011–2016 рр. ($p < 0,05$). Відповідно, зменшилася питома вага серед хворих робітників: за період 1971–1990 рр. – 44,3 %, за період 1991–2010 рр. – 18,2 %, за період 2011–2016 рр. – 7,1 % ($p < 0,01$ для порівняння всіх груп); та працівників сільського господарства: за період 1971–1990 рр. – 24,5 %, за період 1991–2010 рр. – 13,1 %, за період 2011–2016 рр. – 12,1 %, розбіжності значущі при порівнянні групи 1971–1990 рр. з групою 1991–2010 рр. ($p < 0,05$) та групи 1971–1990 рр. з групою 2011–2016 рр. ($p < 0,05$). Натомість значно зросла питома вага студентів: за період 1971–1990 рр. – 1,9 %, за період 1991–2010 рр. – 4,5 %, за період 2011–2016 рр. – 6,1 %, військовослужбовців (правоохоронців): за період 1971–1990 рр. – 0,9 %, за період 1991–2010 рр. – 1,5 %, за період 2011–2016 рр. – 5,1 %, і, особливо, безробітних: за період 1971–1990 рр. – відсутні, за період 1991–2010 рр. – 38,0 %, за період 2011–2016 рр. – 43,3 %, виявлені розбіжності значущі для груп 1971–1990 рр. і 1991–2010 рр. ($p < 0,01$) та 1971–1990 рр. і 2011–2016 рр. ($p < 0,01$). Щодо службовців та пенсіонерів, закономірності виявилися більш складними: службовці склали 19,8 % за період 1971–1990 рр.; 20,2 % за період 1991–2010 рр., і 18,2 % за період 2011–2016 рр.; пенсіонери – 8,5 % за період 1971–1990 рр.; 4,5 % за період 1991–2010 рр., і 8,1 % за період 2011–2016 рр. ($p > 0,05$).

Висновки. 1. Проведене дослідження дозволило встановити наявність соціально-демографічного патоморфозу циркулярних депресивних розладів на сучасному етапі.

2. Основними тенденціями вікового патоморфозу циркулярних депресивних розладів є зменшення віку початку захворювання з одночасним збільшенням вікового діапазону дебюту депресивних розладів.

3. Гендерні особливості патоморфозу характеризуються неоднозначними тенденціями: у період 1991–2010 рр. серед хворих поступово збільшувалася питома вага жінок, а в останні 5 років спостерігається деяке збільшення питомої ваги чоловіків.

4. Закономірності соціально-демографічного патоморфозу циркулярних депресивних розладів більшою мірою пов'язані із загальними соціальними тенденціями останніх десятиліть: зменшенням чисельності осіб з низькими освітніми рівнями та збільшенням – з високими; зростанням у популяції питомої ваги студентів, військовослужбовців (правоохоронців) та безробітних.

Ключові слова: циркулярні депресивні розлади, патоморфоз.

N. G. Pshuk, O. O. Belov
FEATURES OF SOCIO-DEMOGRAPHIC PATHOMORPHOSIS OF CIRCULAR DEPRESSIVE DISORDERS
Vinnytsia National Pirogov Memorial University Ministry of Health of Ukraine, Vinnytsia, Ukraine
oleksbelov@gmail.com

Background. Depressive disorders are one of the most urgent problems of modern psychiatry; topical issues of socio-demographic pathomorphosis remain unclear, making it difficult to develop differentiated treatment and rehabilitation.

Objective. Study of features of social-demographic pathomorphosis of circular depressive disorders at the present stage.

Materials and methods. Medical records of patients with circular depressive disorders, which were first diagnosed with a depressive disorder, were studied in our research: in period of 1971–1990 – 106 people, in period of 1991–2010 – 198 people, in period of 2011–2016 – 99 people.

Results. It was found that there is a tendency of age pathomorphosis, which is significantly ($p < 0,05$) earlier age at onset and wider age range of depressive disorders debut (in 1971–1990 – 39,9±9,2 years; in 1991–2010 – 36,6±9,7 years; in 2011–2016 – 34,5±12,3 years). Gender pathomorphosis consist of general trend towards an increase in the amount of women (respectively, 59.4 %, 70.2 % and 67.7 %). Socio-demographic pathomorphosis is associated with certain general social trends: a significant ($p < 0,05$) percentage decrease of people with incomplete secondary education (7.5 %, 4.5 % and 2.0 %, respectively), secondary education (34.0 %, 31.3 % and 20.2 %) and vocational education (31.1 %, 17.4 % and 16.2 % respectively) with an increase in percentage of people with incomplete higher education (respectively, 2.8 %, 6.6 % and 14.1 %) and higher education (15.2 %, 27.3 % and 29.3 %, respectively); as well as percentage decrease of workers (44.3 %, 18.2 % and 7.1 % respectively) and agricultural workers (24.5 %, 13.1 % and 12.1 %, respectively) with an increase in percentage of students 1.9 %, 4.5 % and 6.1 % respectively), servicemen (law enforcement officers) (respectively 0.9 %, 1.5 % and 5.1 %), and the unemployed (respectively, 0.0 %, 38.0 % and 43.3 %).

Conclusions. These data suggest the presence of socio-demographic pathomorphosis of circular depressive disorders.

Keywords: circular depressive disorders, pathomorphosis.

УДК 616.895.4-0.85:615.851

Н. Г. Пшук, А. О. Камінська

ПОРІВНЯЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ БАЗИСНИХ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ХВОРИХ НА АФЕКТИВНІ РОЗЛАДИ ТА ЇХ РЕФЕРЕНТНИХ РОДИЧІВ

Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова. м. Вінниця

adonidisvernalis@gmail.com

Актуальність. За даними ВООЗ, понад 25 % населення мають ті чи інші психічні порушення, що вказує на те, що принаймні одна сім'я з чотирьох може бути залучена до взаємодії з пацієнтом, який має психічний розлад. У світі налічується близько 450 мільйонів осіб, які мають психічні захворювання, серед яких значний відсоток припадає на афективні розлади.